

TITULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS

Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Materia: Xestión do patrimonio cultural

Departamento: Xestión e actividade profesional

Formación básica

Curso: 4º

Cuadrimestral

5 ECTS

Teórica

Araceli Torres Fernández

aracelitorres@edu.xunta.es

Horario: 4 horas semanais

DESCRICIÓN DA MATERIA

Institucións patrimoniais. Nocións de museoloxía, museografía, arquivística e biblioteconomía. Técnicas de catalogación e documentación. Mecenado. Mercado dos bens culturais e seus aspectos legais. Nocións de taxación e expertización. O informe pericial.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T4	Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e a comunicación.
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara a diversidade.
T12	Adaptarse, en condicións de competitividade aos cambios culturais, sociais e artísticos e aos avances que se producen no ámbito profesional e seleccionar as canles adecuadas de formación continuada.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.
X10	Coñecer a evolución histórica do concepto de ben cultural e dos criterios de conservación-restauración, e as principais institucións competentes na conservación do patrimonio.
X18	Documentar calquera dato derivado do estudo e proceso dos tratamentos de conservación e restauración que contribúa a facilitar a comprensión e coñecemento do ben cultural.
X19	Coñecer e aplicar os recursos de investigación: metodoloxía científica, fontes documentais e historiográficas, análise, interpretación e síntese de resultados.
X20	Ter a capacidade para obter, presentar e difundir información sobre os bens culturais e a metodoloxía dos procesos de conservación e restauración.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA

Posuír coñecementos básicos da lexislación aplicable, referente ao léxico, artigos e normativa.
Coñecer os organismos e institucións os que se pode recorrer para a protección dun Ben Cultural
Coñecer o procedemento, as fases e metodoloxía das actuacións administrativas dos diferentes organismos e institucións
Coñecer métodos de rexistro, documentación, catalogación e ou inventario aplicables aos bens culturais.

CURSO ACADÉMICO 2018-2019

Saber elaborar unha ficha de inventario
Posuír coñecementos básicos para a elaboración dun proxecto de musealización.
Saber elaborar un informe de valoración

UNIDADES DIDÁCTICAS		
Unidade	Subtemas	% no total da materia
Introdución e institucións patrimoniais.	Breve historia legislativa de España Organismos internacionais e nacionais Cartas relacionadas co patrimonio cultural	10 %
Lei PHE 16/1985 do 25 de xuño do patrimonio histórico español e outras.	Interpretación da Lei PHE 16/1985 para a catalogación e inventario. Interpretación da Lei PHE 16/1985 respecto as infraccións. Interpretación da Lei PHE 16/1985 para traslados e a musealización. Interpretación da Lei PHE 16/1985 para o mercado dos bens patrimoniais. Interpretación da Lei PHE 16/1985 para patrimonio con características especiais: eclesíastico e arqueolóxico Outras leis: LEI 5/2016, do 4 de maio, do patrimonio cultural de Galicia.	20%
Nocións de catalogación e documentación	Pasos previos. Sistemas de documentación.	20%
Nocións de museoloxía, museografía.	Conceptos e evolución do museo. Tendencias da museoloxía e museografía. Difusión: Exposición permanente e temporal	20 %
Mercado dos bens culturais e os seus aspectos legais.	Mercado da arte. Entidades de arte e demanda: público e coleccionistas.	10%
Nocións de taxación e expertización	Valoración e peritaxe: Tipo de obra. Funcións do peritaxe e importancia da atribución. O informe pericial.	10 %
Nocións de arquivística e biblioteconomía	Conceptos e principios. Evolución e lexislación. Arquivos e as súas funcións.	10 %

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Actividades introdutorias	8		8
Sesións maxistras	40		40
Estudo autónomo		15	15
Traballo tutelado - elaboración de informes: inventario e musealización	15	30	45
Estudios de caso, debates e outras actividades	9	8	17
Total	72	53	125

METODOLOXÍA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a presentar a materia e os temas, para a toma de contacto do alumnado
Sesións maxistras	Coñecemento das bases teóricas da materia, sobre as que construír o traballo autónomo, utilizando as presentacións orais e outras ferramentas, literatura científica e titorías didácticas.
Traballos tutelados con presentación e exposición	Realización de traballos individuais sobre patrimonio cultural: Traballo de musealización e inventario: cun mínimo de 10 pezas/obxectos que irá en coherencia co espazo expositivo, procederase a imitar as fases de traballo real para levar a cabo unha exposición co proceso documental preciso para un correcto desenvolvemento (ídea curatorial, cronogramas, orzamento, contactos, fichas de condición, facility report, etc.) xunto a elaboración dun inventario de 5 a 10 pezas, a determinar polo docente, que foran empregadas para a fase anterior do traballo. Esta actividade será con orientación e ferramentas proporcionadas polo docente, obrigatoria a entrega documental e a presentación oral; o tempo de exposición por alumno será inversamente proporcional o número de alumnado. -Casos prácticos de aplicación da lexislación vixente.
Debates, estudos de casos e outras actividades	Charlas abertas e comentario crítico (oral ou escrito) a partir da lectura de artigos científicos, libros relacionados ou novas de prensa escrita/dixital; Exercicios de reflexión e propostas de intervención, de forma individual ou cooperativa, a determinar polo docente; Outras actividades como probas, visitas externas e traballos asociados a elas.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

Método	Criterios	% avaliación
--------	-----------	--------------

Probas escritas	<p>Cualificación das probas</p> <p>Aplicación dos coñecementos adquiridos</p> <p>Rigor técnico e grao de aplicación de conceptos teóricos.</p> <p>Corrección no desenvolvemento do exercicio</p> <p>Presentación do exercicio</p>	40 %
Traballos tutelados	<p>Calidade do traballo e da presentación oral e escrita (comentarios, reflexións, etc.): rigor técnico; grao de aplicación dos conceptos teóricos</p> <p>Capacidade de reflexión e síntese para establecer conclusións</p> <p>Claridade e eficacia na expresión e forma. Capacidade de estruturación.</p> <p>Asimilación e aplicación dos coñecementos adquiridos.</p> <p>Colaboración, participación e interese.</p> <p>Puntualidade na entrega</p>	45 %
<p>Observación sistemática a través do seguimento do traballo na aula.</p> <p>Outras actividades orais e escritas</p>	<p>Asistencia, puntualidade, participación e interese, nas clases prácticas ou con outros elementos.</p> <p>Calidade tanto na participación oral como escrita: calidade do traballo, dos comentarios e propostas feitos na aula e capacidade de organización.</p> <p>Asimilación e aplicación dos coñecementos adquiridos.</p> <p>Capacidade de estruturación e de reflexión.</p> <p>Claridade e eficacia na expresión.</p> <p>Colaboración.</p>	15 %
Total		100 %

OUTROS COMENTARIOS A AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN

Avaliarase de forma continua o progreso do proceso de aprendizaxe.

Aqueles que non asistan as aulas con un valor inferior ao 40% do total, perderán unha parte do valor total da avaliación, ate un 20% do total, a perda deste valor tamén inclúe a non exposición e o non ser facilitado ao resto da aula a presentación do/s traballo/s individual/is ou colectivo/s establecido/s polo docente na aula.

Os alumnos que acumulen un número de faltas igual ou superior ao 40% do total, ou que non teñan entregado no prazo máximo estipulado os traballos requiridos non serán avaliados de forma continua na convocatoria ordinaria. Esta porcentaxe de non asistencia ás clases implicará a imposibilidade do desenvolvemento correcto da materia, repercutindo necesariamente na cualificación e na perda o dereito á avaliación que se realiza de modo continuo ao longo do curso; este proceso contempla todos os resultados acadados no traballo de clase: realización de todas as actividades, exercicios ou traballos dentro do calendario e prazos estipulados, xunto ás probas propostas ao longo e final do curso.

Ao non ser avaliados de forma continua na convocatoria ordinaria terán que realizar unha proba escrita

específica o día establecido para a convocatoria ordinaria, sendo a nota da materia o resultado obtido en dita proba. Os traballos complementarios individuais propostos (Casos prácticos, comentarios crítico por escrito, exercicios de reflexión, probas, etc.) deberán en calquera caso ser presentados ó longo do curso.

A avaliación continua ordinaria poderá incluír a realización de probas específicas, ademais das probas e procedementos recollidos dentro da aplicación da avaliación continua.

No caso de perda de avaliación continua na convocatoria ordinaria por causas xustificadas, o departamento poderá establecer, unha vez estudado o caso, a posibilidade de probas ou traballos alternativos.

Os alumnos que non superaran a convocatoria ordinaria, continua ou non, terán a posibilidade de presentarse á convocatoria extraordinaria.

De cara á avaliación extraordinaria proxectaranse nas titorías didácticas, ou previamente na aula, os procedementos de recuperación previos, alternativos ou complementarios á proba escrita, a realizar no mes de Xullo.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofreceráse atención personalizada ao alumnado durante todo o curso. As titorías poderán ofrecerse durante as sesións presenciais de docencia ou no despacho do profesor, tanto en horario de titoría como en outros momentos con previo acordo.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

Xeral e lexislación:

. QUEROL, M. A. *Manual de Gestión del Patrimonio Cultural*. Madrid: Ediciones Akal, 2010.

. *Lei PHE 16/1985 do 25 de xuño do Patrimonio Histórico Español*. Obtido de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1985-12534>

. *Lei 5/2016, do 4 de maio, do patrimonio cultural de Galicia*. Obtido de <https://www.boe.es/buscar/pdf/2016/BOE-A-2016-5942-consolidado.pdf>

Ou obtido de: <http://www.cultura.gal/sites/default/files/documents/normativa/lcpg.pdf>

Museoloxía e museografía:

. HERNÁNDEZ, F. *Manual de museología*. Madrid: Ediciones Síntesis, 1994.

. ICOM. *Código deontológico del ICOM para los Museos*. París: 2017.

. JIMÉNEZ, C. *Museos y exposiciones*. Barcelona: Ediciones Ceac. Manuales de Luminoteca, 1999.

. LORD, B. y DEXTER LORD, G. *Manual de gestión de museos*. Barcelona: Ariel Patrimonio histórico, 1998.

. MARÍN TORRES, M. T. *Historia de la documentación museológica. La gestión de la memoria artística*. Gijón: Trea, 2002.

. RICO, J. C. *Manual práctico de museología, museografía y técnicas expositivas*. Madrid: Sílex, 2006.

. RICO, J. C. *Montaje de exposiciones. Museos Arquitectura Arte*. Madrid: Sílex, 1996.

. RIVIÈRE, G. H. *La museología. Curso de museología/Textos y testimonios*. Madrid: Akal. Arte y estética, 1993.

. VV. AA. *Conservación preventiva y procedimientos en Exposiciones temporales*. Madrid. Ministerio de cultura, 2008.

. ZUBIARUR CARREÑO, F. J. *Curso de museología*. Gijón: Trea, 2004.

Documentación e catalogación:

. FALDI, PAOLINI. *Tecniche fotografiche per la documentazione delle opere d'arte*. Firenze: Istituto per l'arte e il restauro, 1987.

. GÓMEZ GONZÁLEZ, M. L. *Análisis científico aplicado a la conservación de obras de arte*. Madrid: Ministerio de Cultura. I.C.R.B.C., 1993.

. GONZÁLEZ MOZO, A. y MACARRÓN MIGUEL, A. M. *La Conservación y la Restauración en el Siglo XX*. Madrid: Ed. Tecnos, 1998.

. PORTA EL ALLI. *Sistema de documentación para museos*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departamento de

Cultura, 1982.

. VV. AA. *Analyse Scientifique Des Oeuvres D'art*. Quebec: Musée du Quebec, 1980.

Tasación e peritaxe:

. ARMAÑANZAS, E. *El color del dinero, el boom de las subastas de arte acontecimiento cultural en prensa*. Bilbao: Rekalde, 1993.

. DÍAZ MARTOS, A. *El expertizaje de los cuadros*. Madrid: ArteRestauro, 1987.

. FREY, B. *La economía del arte*. Nº 18. Barcelona: La Caixa. Colección de estudios económicos, 2000.

. GRAMPP. *Arte, inversión y mecenazgo*. Barcelona: Ediciones Ariel, 1991.

. POLI, F. *Producción artística y mercado*. Barcelona: Ediciones Gustavo Gili, 1976.

. VETTESE, A. *Invertir en arte*. Madrid: Ediciones Pirámide, 2002.

. VV. AA. *Cómo invertir en bienes tangibles*. Madrid: Inversor Ediciones. Los manuales de inversión, 1996.

. VV. AA. *The value of culture on the relationship between economics and arts*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 1996.

Archivística:

. GALLEGO DOMINGUEZ O. y LÓPEZ GÓMEZ P. *Introducción a la archivística*. Obtido de <http://eah-ahc.org/pdf/ikerlanak1.es.pdf>

. ALBECH FUGUERAS, R. y CRUZ MUNDET, J. R. *¡Archívese! Los documentos del poder. El poder de los documentos*. Madrid: Alianza Editorial. Comunicación, 1999.

. CRUZ MUNDET. *Archivística. Gestión de documentos y administración de archivos*. Madrid: Alianza editorial, 2012.

Biblioteconomía e archivística:

. RENDÓN ROJAS, M.Á. *Bibliotecología, archivística, documentación: intradisciplina, interdisciplina o transdisciplinariedad*. Universidad Nacional Autónoma de México. Obtido de:

<http://libros.metabiblioteca.org/bitstream/001/380/8/978-607-02-0749-5.pdf>

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA:

. ARIAS EIBE, M. J. *El patrimonio cultural. La nueva protección en los arts. 321 a 324 del Código Penal de 1995*. Granada: Editorial Comares, 2001.

. COLBERT, F. y CUADRADO, M. *Marketing de las Artes y la Cultura*. Barcelona: Ariel Patrimonio histórico, 2003.

. DELOCHE, B. *El museo virtual*. Gijón: Trea, 2002.

. FONTAL MERILLAS, O. *La educación patrimonial. Teoría y práctica en el aula el museo e internet*. Gijón: Trea, 2003.

. GARCÍA BLANCO, A. Didáctica del museo. *El descubrimiento de los objetos*. Madrid: Proyecto didáctico Quirón. Ediciones de la Torre, 1994.

. RIEGL, A. *El culto moderno se los monumentos, su carácter y sus orígenes*. Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Cultura, 2007.

. *Patrimonio Cultural y medios de comunicación*. PH cuadernos 21. Sevilla: Consejería de cultura. Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico, 2008.

. VALDÉS SAGÜÉS, M. C. *La difusión cultural en el museo. Servicios destinados al gran público*. Gijón: Trea, 1999.

. VV. AA. *Normalización documental de museos*. Madrid: Ministerio de educación y cultura, 1998.